

Barcelona 20 de Juliol de 1923

L'Esquella de la Torratxa

Any XLVI Número 2315 15 cèntims — Atrassats, 30

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

PROU VAGA

—Apa, maco, que ja estàs bo i la feina t'espera!

Acaba de sortir el catàleg

ESPORTS - SANROMA

Demaneu-lo avui mateix S'envia gratis

A. SANROMA - Balmes, 62 - BARCELONA

(Si desitja s'enviï certificat, enviï 30 cèntims en segells)

Diògenes amb un llum cercava un home i no el trobà. L'hauria trobat amb la làmpara

VULCAN 1/2 WATT

La trobarà a la
Rambla de les Flors, 26 (Botiga)

ANTONI LOPEZ

— IMPRESSOR —

Treballs comercials de totes classes : Revistes : Catàlegs
Edicions especials de luxe
Talonaris : Factures, etc., etc.

Olm, 8 : Telèfon 4115
BARCELONA

BAZAR DE LA UNIÓN

OBJECTES D'ESCRITORI

GRAN ASSORTIT DE VANOS

GRAN NOVETAT

BLOCKS NOTES

Carrer de la Unió, 3.—BARCELONA

RAIMDOR
Bar Restaurant
F. FERRER MESTRES

Lloc de reunió dels Esportmens de Gràcia
Salmeron, 60 - Telèf. 887 G - BARCELONA

Soler i Torra Germans

BANQUERS

Rambla dels Estudis, 13 i Bonsuccès, 1

Valors - Cupons - Girs - Canvis

Negociem tots els cupons
venciment de 1.er Juliol

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

REPÒS ESTIVAL

La setmana passada reivindicavem per a l'estiu tota una tradició revolucionària. Del juny al setembre totes les revolucions, grosses o petites, havien estat presidides pel sol. Per què, doncs, estranyar-se de que les nostres grans vagues fossin estivals? Per què anar a cercar en confuses explicacions lo que era solament degut al nostre temperament i a la nostra temperatura?

Per això quan ens digueren que la vaga estava finida, per l'inesperada rendició dels obrers, nosaltres ens n'alegràrem; primer per Barcelona, i després per nosaltres, que no erem patrons, que no erem vaguistes, però que teníem una teoria. Trobavem a un amic i ens deia que els nostres moviments obrers responien a una consigna internacional. Nosaltres li responíem que a Perpinyà ja ningú en sabia res de la nostra vaga. Trobavem a un altre amic i ens assegurava que el nostre mal no feia soroll internacional, sinó madrileny. A Madrid volien la nostra ruïna. A Madrid fomentaven les nostres engúnies.

Nosaltres els hi dèiem que cap diari socialista ni sindicalista del món parlava de la nostra vaga. Que cap sindicat, ni home de sindicat, s'havia preocupat de la nostra vaga. Veieu?—els hi dèiem.—Heu's aquí *L'Humanité*. Parla dels minaires anglesos, de la possible vaga general a Alemanya, del sindicalisme feixista derrotat en les grans ciutats industrials, fins de vagues a Txeco-Eslovàquia. De Barcelona, res. Ni una paraula. Com si les nostres fossin vagues «pour l'Espagne et le Maroc».

Doncs a Madrid, igual. De la nostra vaga ningú se'n preocupava, fora del Govern i quatre periòdics. La negligència envers el Marroc, o envers qualsevol altre problema, era la negligència davant de la situació de Barcelona. No preocupava més que per les possibles derivacions polítiques. Quan s'ha resolt, els ministres han estat felicitats. A Madrid un amoïno menys és un èxit.

La violència i les vagues són nostres, ben nostres sense necessitat de cap empena, ni estrangera ni de ponent. Nostres com els tortells i les roses de Sant Jordi, i els gegants, i el malparlar, i el districte tercer, i el carrer Nou, i el Municipi brut. Tan nostres, que un amic ens assegura que per lo vist és forçós que hem de viure així, tèrbolament, i fins que si no visquessim així no sabríem viure, i Barcelona seria com una aigua empantanegada i podrida.

Nosaltres tenim una prova de que això és així, amb una sola paraula, que és precisament la paraula «vaga». Abans no dèiem «vaga» sinó «huelga», en castellà, i quan els escriptors catalanistes imposaren la paraula «vaga» contra la castellana «huelga», fins an aquí, a L'ESQUELLA, el cronista d'aleshores escrivia: «La huelga actual, o la vaga, com volen que diguem els catalanistes...» Doncs ara, tothom diu vaga, tornant a ésser un mot viu, perquè el fet ho és de viu i ho ha estat sempre, sense que ningú ho hagi imposat ni mantingut des de fora. I és que la vaga era una cosa tan catalana, que fins els que encara diuen «sello» i «débil» i «bueno», no han tingut altre remei que nomenar-la en català ben pur.

PARADOX

Un misteri esvaït

El dimarts va aparèixer *La Veu* amb una gran «manchette», a tota plana, preguntant quins eren els dos diaris espanyols que cobraven dels soviets, perquè Moscou acabava de declarar que subvencionava prop de doscents diaris estrangers, entre ells a dos d'espanyols.

A qui al·ludirà *La Veu*?, ens preguntàrem tots. Contra qui anirà la «manchette» denunciadora? Anavem passant llista a tots els diaris barcelonins, i cap d'ells resultava apte per a rebre una subvenció bolxevic. Fins *Solidaridad Obrera* havia combatut als soviets.

A l'últim trobàrem un amic.

—Jo tinc la clau del misteri llençat per *La Veu*.

—Vinga!

S'apropa, baixa la veu, s'acosta a la nostra orella i ens diu:

—Un dels periòdics és...

—Quin?

—*El Comunista!*

—I l'altre?

—L'altre és...

—Quin?

—*El Comunisme!*

El nostre amic, posat a desflorar misteris periodístics, ens torna a dir:

—La «Lliga» subvenciona dos periòdics.

—Què dius ara?

—Sabeu qui és un d'ells?

—No.

—*La Veu de Catalunya.*

—I l'altre?

—L'altre el *D'ací, d'allà.*

S'havien aclarat dos misteris.

Estiueig barceloní

Mentre s'acaba de despoblar Barcelona, el Círcol Artístic fa de *Gran Casino* de Barcelona, ciutat d'estiu. Joc, música, gran terrassa, sopar a la terrassa, dames i damiselles, autoritats, chor general i cupletistes i dansarines de fama. Un dia la Conesa; altre dia la Mado Minty. Quan apareixen aquestes senyores, les consumacions puguen un vint per cent. És l'espectacle més car del món.

En una taula uns ateneistes, presidits per En Pere Rahola, que ja està fet per la mare naturalesa aposta per a ésser president. Té silueta, té eloqüència i té món: les tres virtuts cardinals de tota presidència. La Conesa comença a cantar una cançó mexicana que els ateneistes escoltaren com si fos una cançó grega, o egípcia, o indostànica, una cançó que no fos fresca.

Sombrero jaramo
bordado de oro i plata...
Cómo te cuadra, mi chata,
el sombrero mejicano!

I els mostrava el barret mexicà, el barret que, com diria En Manolo, l'escultor, és tan gran com un camp d'aviació. En Pere Rahola digué.

—Jo em vull comprar un barret així per a passejar per Rosas.

Un ateneista recollint el desig del president, improvisà la paròdia dels versos de la Conesa:

Sombrero jaramo
bordado de plata sola...
Cómo te cuadra, Rahola,
el sombrero mejicano!

I li escauria. De tota la «Lliga», En Rahola és l'únic que té bona pinta.

RECORDS D'AQUESTS PASSATS DIES

Com se les arreglaven els pobres rics

Set figures que parlen

El lloc en que nosaltres havem sentit a parlar—molt baix i pausat—les set figures o personatges al marge de la vida que passa, era prop del banc d'un passeig llarg i desert en un dia d'hivern en que l'aigua anava caient com agulles tirades de punta.

El darrer sàtir (Sortint de no se sap on)

Dels sàtirs ombrívols que apareixien en els ponts solitaris del Sena, sàtirs bruts, d'abric sense color, sols en queda un: jo. (Pausa gastada mirant a dreta esquerra.) La meua vida! És la vida trista de tots els sàtirs i de totes les dones que la humanitat ha perdut o s'han perdut. Jo, l'home honrat que treballa en una oficina, fins havia fet versos, cosa de ximplers, a la que després sigué la meua muller, la dona que em va tirar

vers aquesta vida; jo, en el curt temps que faig de sàtir (trenta-dos anys) he tingut en les meves mans tota la flor femenina de tots els jorns i, demés, el bols de totes les velles de cara arrugada que, en venir ací, vénen per a trobar-hi l'home que fa feina d'home.

Les vidues endolades i de la petulància del geperut presumit, han tingut sàtirs petits que no deixaven créixer per fer, de la seva pell, una alfombra de sàtirs per al saló íntim de cadires enfundades.

Avui, divendres, vindrà la dona vella que porta la perruca rossa. (Es corda l'abric i marxa per darrera un arbre).

La dona jove de la guitarra vella

Aquest personatge no parla, però l'ànima seva diu unes paraules:

El cos que porta la meua vida morirà a mitja nit. Ell, jo no, espera el captaire cínic del monocle. El meu cos és germà del d'aquell poeta brut aixafat per un autobús quan recitava uns versos de Verlaine; el cos que em porta, al igual que el del seu germà, morirà desota les rodes d'un cotxe-acordió, quan pensi amb el captaire del monocle i, la seva guitarra, vulgui tocar un vals d'opereta vienesa.

Els dos ninots de serradures

Uns infants havien deixat, prop del banc, els dos ninots.

Un.—Humà! Heu's ací la paraula més escupida de tot el diccionari: nosaltres tenim cos i ells es creuen que sols estem omplenats de serradures. Nosaltres som els esclaus que ells agafen per a jugar quan, mancats de bon humor, no saben què fer ni què desitjar. Jo, ninot vell i sense cames, em llençaran el jorn que ja no serveixi per a fer jugar, a una pila d'escombraries.

L'altre.—Jo soc jove i, com tu quan eres jove, dormo en un llit blanc i no penso amb la mort: em diverteixo!

El gos negre amb clapes blanques.

Ella va dir-me que en aquesta hora ja seria ací. Vindrà? I pensar que si no ve tindrà que dormir tot aguantant la pluja. M'enganya? Jo no sé si ella m'enganya, però si és així jo, que tinc del honor dels gossos un concepte molt enlairat, sabré fer ço que fan els gossos.

Ja no vindrà.

Ell i Ella

Ell i Ella són dos enamorats. Arriben al banc i s'asseuen; accionen i parlen. S'ouen unes paraules vagues mentre plou.

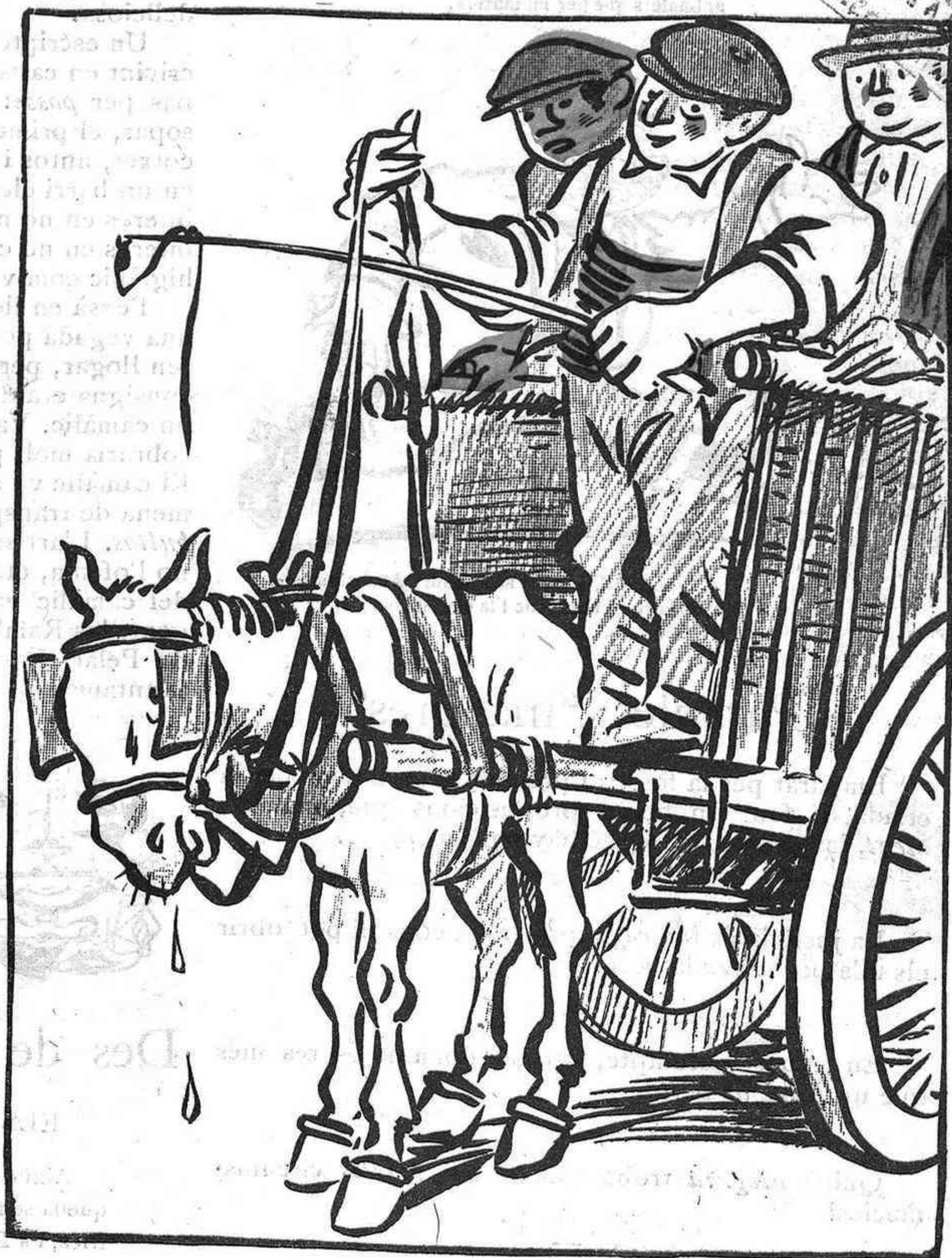
Ens oblidem de transcriure el col·loqui dels dos enamorats que volia ésser diferent de tots els altres i era molt semblant del que vosaltres ja haveu dit, assentats en un banc del jardí, a una Ella qualsevulga.

Ja no plou. Un ocell xiscla. La lluna treu la cara per darrera un núvol, la cortina cau pausada.

FELIU DEDEU

El mundo es así, que diu l'esquerp Baroja. Dilluns a la gàbia parlamentària un diputat llegí la ressenya de vedellada en que un destre fou ovacionat i sacado en hombros. Aquest torejador era el governador civil de la província.

Esperem que aquest model de governador no trigarà en publicar un bàndol imposant el flamenquisme en tots els actes oficials de la província.

RODANT

—Ja som a dalt del carro, i el que és ara em sembla que trigarem a baixar.

PERTINER A
ATENCIO

COSES DEL DIA

—També se'n va a fora, senyor Caralt?
—Cregui que ho faig més per aquests tres
animalets que per mi mateix.

—Escolti, senyor atracador! Al menys tor-
ni'm la fe de baptisme i la cédula!

Paraules "mayores"

Emparat per la foscor i prenent la seva dona per la criada, li feu tan bones proposicions que, *naturalment*, la seva dona cregué havia d'acceptar...

La justícia és tan *cega* que molts cops ni pot obrir els ulls per *veure* la llum.

En aquest assumpte, aquesta dona no és res més que un *home de palla*.

Quina *alegria* trobar-vos en tan *tristes* circumstàncies!

Els experts han enderrocat els arguments del contrincant i també han despulpat el fonament del seu sistema.

Normalitat...

Ja hi tornem a ésser, ja. Ja tot roda, rasca i rodola. Ja no hi ha inconvenients per part de ningú en que vagin carros, carrets i carretons i qui diu carros, carrets i carretons, diu també, tota altra mena de vehicles.

Sembla que no hagi passat res. Tant ho sembla que un diria que encara dura. L'Ortega Gasset ja ha publicat un assaig a *El Sol* quin títol és molt significatiu: «El crepuscle de les revolucions». De les nostres vagues, de les nostres revolucions no en quedarà res més que unes anècdotes. Veu's-en aquí una de deliciosa.

Un escriptor català que guanya molts diners escrivint en castellà i que és un xic estrafalari,—i no pas per *posse*: per temperament—estava convidat a sopar, el primer dia de retirar-se de la circulació, cotxes, autos i tramvies, a casa d'una senyora que viu en un barri elegant i excèntric. L'artista tenia molt interès en no mancar a la cita. Però també tenia molt interès en no caminar. El caminar, diu ell, serà tan higiènic com vulguin, però cansa.

Pensà en llogar una conductora,—ja ho havia fet una vegada per a anar al Liceu,—però no li volgueren llogar, perquè una conductora també roda, i la consigna era de que no rodés res. A la fi va trobar un camàlic. Van fer tractes. Ell li va preguntar si li cobraria molt per a dur-lo a tal carrer, tal número. El camàlic va dir que no s'hi havia dedicat an aquella mena de transports, que sols, fins a llavors, havia dut *bultos*. L'artista digué que això de passar per *bulto* no l'ofenia, etc. etc. I es van arreglar. I a coll-i-bè del camàlic va passar, amb gran estranyesa de la gent, les Rambles, la plaça de Catalunya, el carrer de Pelai, la plaça de la Universitat, el carrer de Muntaner...

Des de Itàlia

ELS DARRERS GARIBALDINS

Així com a Catalunya, a cada poble o poblet, hi queda sempre un voluntari de la guerra, l'antiga d'Àfrica, i a Barcelona n'hi solen quedar de dotze a dotzena i mitja que per lo que viuen i es conserven deuen anar de pares a fills, així mateix an aquesta Itàlia, per petit que sia el poblet, sempre hi queda

un garibaldí que el conserven com a record d'aquell temps de l'unitat.

Aquest garibaldí ens recorda un que corria per Barcelona al temps de la nostra infantesa. La mateixa garibaldina, que ha anat perdent aquell roig encès i destenyint-se pel temps i les pluges; aquells cabells blancs a la romana, que segueixen essent tan blancs com cinquanta o seixanta anys enrera; aquell bigotàs, que ja va nàixer anant de banda a banda de rostre a estil de Víctor Manuel i que si no ha pogut créixer més és perquè no ha trobat més galtes; aquell apardor de creus, que els hi cobreix tot el pit esquerra, i aquells posats de vell que encara s'aguanta, com un mur de pedres gloriuses.

Aquests garibaldins, aquí a Itàlia, han vist inaugurar tants monuments i han vist posar tantes làpides a la memòria del seu capdill, que ja tenen tanta pràctica an aquesta cerimònia que se n'hi van com qui se'n va a casa. El jorn de inauguració (perquè encara se'n van inaugurant) es lleven més dematí: planxen la garibaldina, passen un xic de paper de vidre a les medalles i a les creus que's van rovellant de mica en mica i, amb tots els posats marcial que el reuma i la gota els hi permet, es posen davant del seguici, a sota mateix de la bandera, i admirats de tota la gent que veu passar aquella relíquia, arriben al lloc de la làpida i escolten el mateix sermó que han sentit quatrecentes vegades.

Es impossible avui dia anar a fer un acte oficial sense que hi vagi un garibaldí. Si per un etzar an el poble on té lloc l'aconteixement, no en tenen cap de disponible, o si el que tenen no es pot llevar, l'emmatlleven al poblet veí. Aquell els hi deixa i després li tornen, i aquest els n'hi envia quan no en tenen, i si per a major lluíment en necessiten mitja dotzena, els envien a cercar a Roma, on sempre en tenen un dipòsit.

An aquest garibaldí, l'obsequien amb tota mena de miraments. L'obsequien tant an el pobre heroi, i a vegades el fan beure tant i li fan menjar tantes coses que no convenen an el seu cansat ventrell d'invàlid, que me'l deixen tan atropellat i ha de fer vuit dies de llit o l'han de portar a pendre unes aigües.

Però ja pot estar malament, ja pot tenir febre, o fred, o poagre, o nirviós, o diabetis, així que ell sap que hi ha un aniversari, o una làpida més, o una altra estàtua del seu déu, o sia un Garibaldi, s'aixeca del llit, deixa estar la dona, els fills, els nets, els bisnets, el braser, el braseret i l'escalfa panxes, i pit enfora, com si anés a la redempció de la Itàlia, se'n va a sentir un altre discurs dels cents que ha sentit a la vida.

I el pobre garibaldí el jorn que se li destenyeix del tot la garibaldina, perd la gana, perd la sed i, adéu garibaldí, se'n va a la tomba.

N'hi han que moren als noranta anys, altres a cent, altres a cent cinc, fins hi hagué casos de cent catorze, lo que vol dir que no hi ha res que allargui el viure com l'heroisme, quan l'heroisme és... metòdic.

La vida i la mort d'En Fernando Bayés

Ha mort En Fernando Bayés, el director, l'ànima del «Principal Palace. Alt, fort, aparentment sà, robust com un roure, com a un roure l'ha estavellat la tempesta de la seva vida inquieta, febrosa, plena d'engúnies i neguits.

En Fernando Bayés, sense pretensions, sense donar-se-les de savi, sense cap mena de preparació gairebé, havia convertit l'espectacle del music hall — vil, groller, bast, — en un espectacle europeu, civilitzat, de suprem bon gust i supremes elegàncies.

Per un innat bon gust, En Fernando Bayés havia creat a Espanya la revista i havia fet a Barcelona el present d'un Kursaal on les llums, les sedes polícromes, les joies, les dones, les musiques, constituïen un espectacle tan digne i admirable com els de París, Londres, New-York.

Tot això sense *paveria*, sense estudiar, desenvolupant-se en un medi lleig i vil del que ell sapigué sortir fet un senyor. Per ell, gràcies an ell, al parlar la gent de la revista del Covent Garden de Londres o de la de Folies Bergere de París, parlaria també de la del «Palace» de Barcelona. Però la revista ha mort amb ell.

Descansi en pau el nostre amic.

— Què té que fa tan mala cara? Que potser està malalt?

— Pitjor.

— Una desgràcia de família?

— Encara pitjor.

— Ja ho sé: s'ha casat?

— Encara molt pitjor.

— Doncs...

— Vinc de veure una estrena.

— Ah! Ja entenc. S'ha emocionat per la...

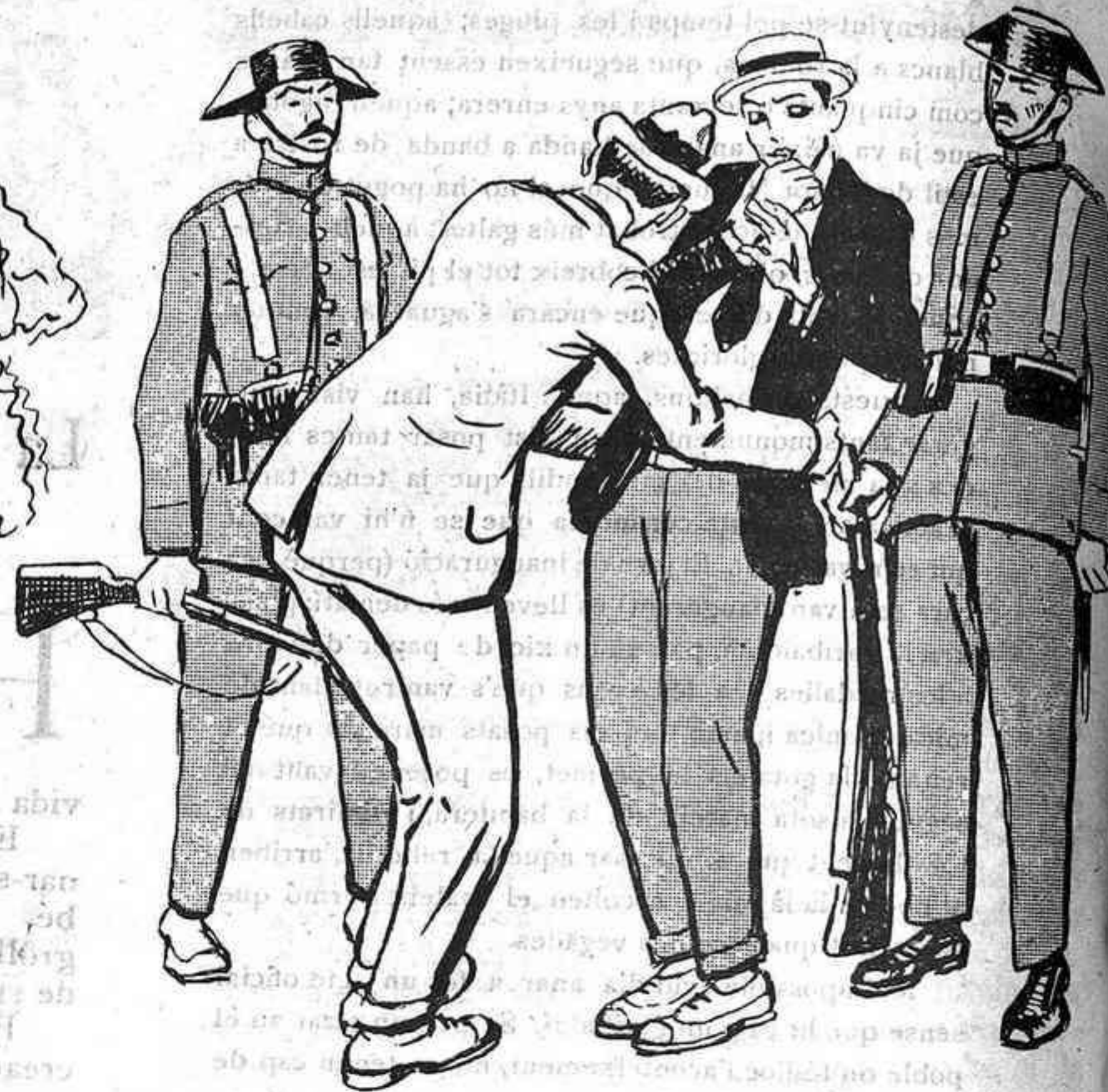
— Per a res. M'hi avorrit més que una ostra, i a fe que diuen

XARAU que és el marisc més avorrit que hi ha.

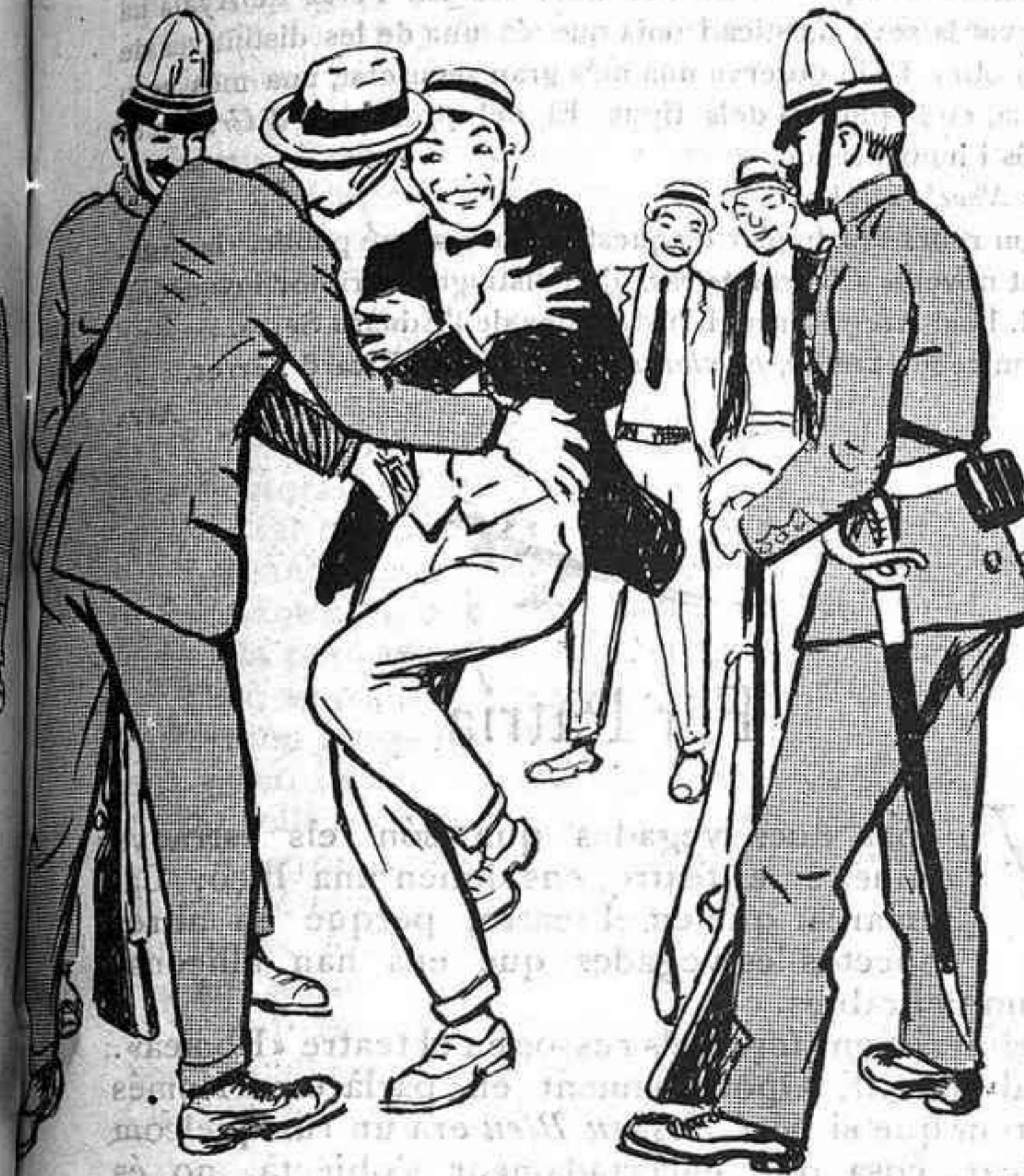
CATXEIGS CATXEJATS

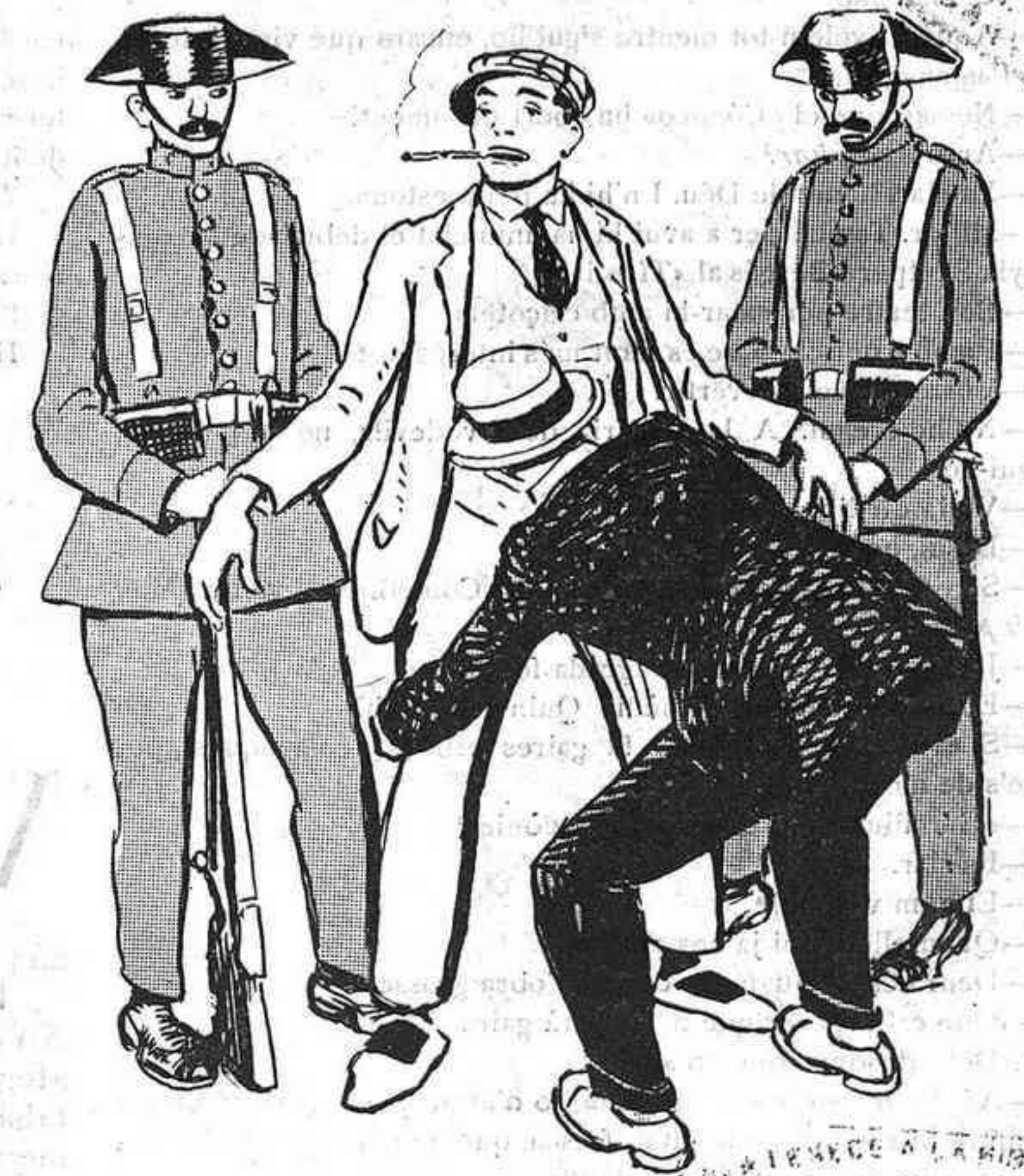
An aquest l'espanta

An aquest li fa vergonya

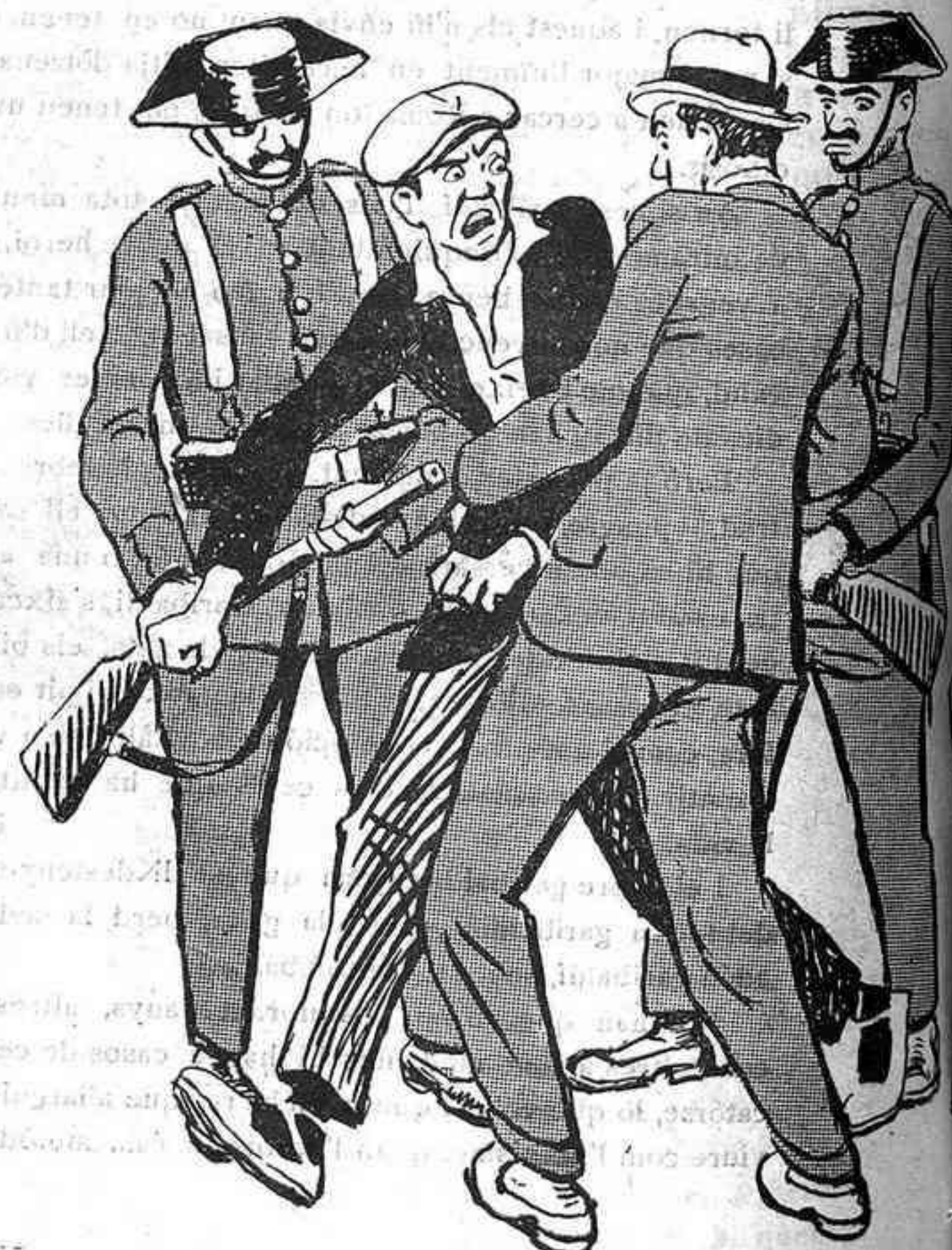

An aquest pessigolles

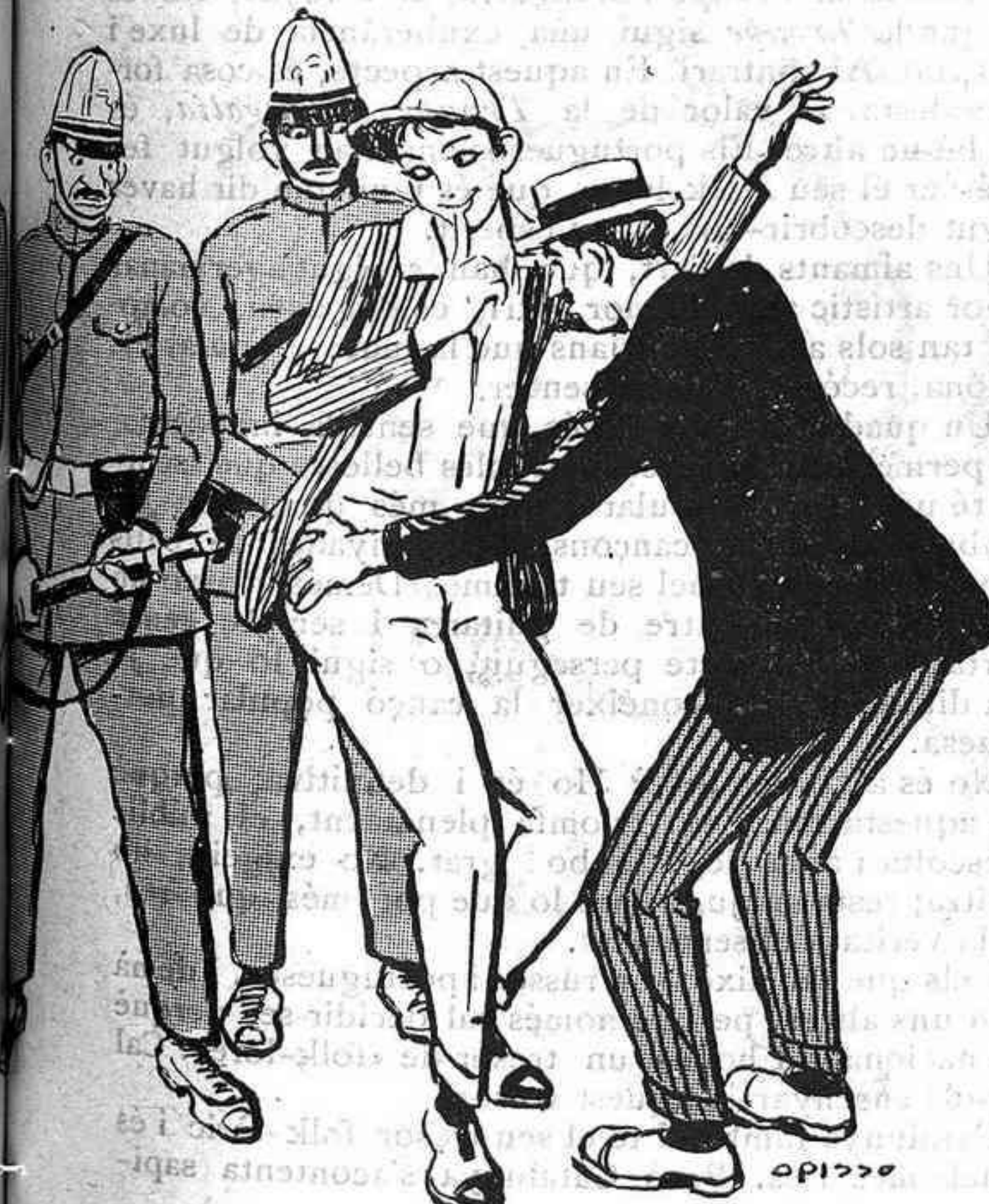

An aquest tant li fa

—Ja em dirà on ha sigut això perquè veurà...
 —Al «Goya» ja li diré.
 —Al «Goya»? No deia vostè?...
 —Que valia la pena d'anar-hi? Es clar que sí. Però és que no té res que veure l'admirable companyia que hi actua amb l'estrena d'una cosa que ens havien dit que era una comèdia, firmada per la senyora Pilar Millán Astray.
 —Segons tinc entès, aquesta senyora...
 —Aquesta senyora porta pentinats molt originals i tant ho fossin les seves comèdies que un hom s'estalviaria una estona llarga d'engúnia.
 —Es a dir que *Ruth la Israelita* no és gran cosa?
 —Sí només fos això, una petita cosa, encara. No és res, així mateix, res. I lo pitjor és que està fet amb unes pretensions que no li dic res. Cap dels personatges és ningú, cap d'ells diu res que tingui sentit, però ho diuen d'una manera com si després d'allò ja no quedés res més.
 —Crec que tenien esperances.
 —Esperances de que el públic, respectant a la senyora Díaz de Artigas i als seus companys, no aconsellés d'una manera col·lectiva a la senyora Millán Astray que lo millor que pot fer és cuidar els seus pentinats i deixar-se de comèdies.
 —Doncs miri, a mi en van dir que al final l'havien fet parlar.
 —Es veritat. El públic, un públic d'amic, que s'havia avorrit sobiranament, calia que s'divertís.
 —Pobra senyora! Digui, doncs, que al «Goya» fan fugir la gent?
 —No, de cap manera.
 —Com s'entèn?

An aquest l'indigna

I an aquest li agrada

—Veurà. Tenen la *Troupe Portugalia* que és una cosa digna de veure.
 —Art portuguès?
 —Home, art, lo que entenem estrictament per art, no. Cants populars portuguesos, cançonetes i balls.
 —Deu abundar el fado.
 —Naturalment. Però és el veritable fado, no lo que fan els nostres musics. Es molt bonic, molt original i sobre tot la *Troupe* està formada per un bon conjunt.
 —Bé, molt bé; però ara diguem quelcom de l'«Eldorado».
 —«Eldorado»? Aquest nom és una vareta màgica per a animar a un mort.
 —Es clar amb la revista *Barcelona se divierte...*
 —Home, que vol que li digui. La revista, per dir dolenta, no ho és. Està feta amb força enginy, però no passa d'ésser una revista com tantes se n'han fet. Té algun quadro original, altres que no ho són gens...
 —I la musica?
 —La musica? Bé. El mestre Alonso, dins d'aquest gènere, sap lo que es fa. Unicament li hem d'estirar les orelles per haver fet una sardana moruna.
 —Còm moruna?
 —Sino moruna, quan menys interregional. Hi ha de tot.
 —Crec que la presentació està molt bé.
 —Sí, sobre tot el quadro del Metropolità. Res, acabadet. I anem al cas, perquè el que rebifa als morts no és pas la revista, sinó els reis de la simpatia i de la gràcia, que's diuen Prado i Chicote.
 —Si que l'entusiasmen.

PERTENEC A LA...
 ATENCIO...

PERTENEC A LA...
 ATENCIO...

—Molt. Hi ha gràcia, gràcia veritat i simpatia i tot lo que vulgui. No exagero. El teatre és ple cada dia.

—Després que vagin dient que les coses de Madrid no les volem per sistema.

—Aquí ho volem tot mentre sigui bo, encara que vingui de les lles Pastanagals.

—No sap que el «Cómico» ha obert novament?

—Amb *Ave César*?

—Es clar, home de Déu. I n'hi ha per a estona.

—Millor. També per a avui hi ha anunciat el debut de la companyia Santpere-Bergés al «Tívoli».

—Bon teatre per estar-hi amb calçotets

—I amb camisola, que és molt més interessant.

—Vostè em vol pervertir.

—No ho cregui. A la majoria dels vodevils, no hi pass res, cregui-ho.

—Volia dir-li una cosa.

—Digui, home, digui.

—Sap que l'altre dia vaig estar al «Comedia» a veure *Quan tot és perd*.

—Jo també ho he vist i m'agrada força.

—En diuen esboç de comèdia. Quin esboç, eh?

—Si el senyor «Garcilius» fa gaires esboços com aquest, pot riure's de molts.

—«Garcilius» deu ésser un pseudònim?

—Es clar.

—El nom veritable.

—Quan ell vulgui ja ens el dirà.

—Deurà ésser quan ens dongui l'obra grossa.

—Que cal esperar que no trigarà gaire.

—Del «Bosque» què en sap?

—Ah, lo de sempre. Gran número d'atraccions, gran número i escullides, i además, comoditat, fresca, que cregui que és tan interessant com el nostre pa de cada dia.

—Això, amb menys paraules, vol dir que fa calor.

—En fa tanta, que voldria trobar la manera d'organitzar uns espectacles coreogràfics-marítims-sumergibles.

—Amb carbasses?

—Sense empresaris.

En aquesta secció parlarem amb tota atenció dels llibres que ens enviïn.

Luna de miel, luna de hiel, i *Los trabajos de Urbano y Simona* novel·les de Ramon Pérez de Ayala. Dos volums de «Mundo Latino». Deu pessetes. Madrid.

En *Belarmino y Apolonio* s'inicia ja la que en podríem dir plenitud d'estil en l'obra d'En Pérez Ayala. En *Luna de miel, luna de hiel* i en *Los trabajos de Urbano y Simona*—continuació de l'anterior, s'aconsegueix aquesta plenitud. Plenitud que és serenitat, diafanitat, ponderació de llocs i figures, i, sobre tot, senzillesa.

Abans, l'obra, sempre interessant, d'En Pérez de Ayala—*Trinieblas en las cumbres*, A. M. D. G. (*La vida en los colegios de jesuitas*), *Troteras y danzaderas*, i deixem apart *Lo pata de la raposa*, novel·la en la que es nota un lirisme d'estil que no es nota en les demés—era carregada, violenta i virulenta, repleta, apretada. Per a dir-ho millor: jove. Avui n'ha quedat lo millor: la manera, que és suaument mòrbida, gairebé carnal en certes imatges, i sempre equilibrada. Es potser, avui com avui, En Pérez de Ayala

el més clàssic dels nostres escriptors. No clàssic a la manera que ho vol ésser aquest desgraciat Ricard León, per un sentit d'adaptació, sinó per un sentit de temperament, de innata elegància.

Además en aquestes últimes novel·les En Pérez de Ayala ha conservat la seva càustica ironia que és una de les distintives de la seva obra. I s'hi observa una més gran seguretat, una més gran fermesa, en la pintura dels tipus. El del preceptor d'*Urbano* és deliciós i humaníssim.

La Novel·la d'Ara.

Hem rebut l'exemplar d'aquesta setmana que publica la interessant novel·la *Els teus petons*, del distingit escriptor i comediógraf M. Poal Aregall, amb il·lustracions de l'Eduard Serra.

Hem rebut, també, *El viatge de noces*, d'En Ricard Ferrer.

ALFA

Fer Pàtria

Va per dues vegades que són els estranys quins, en el teatre, ens donen una lliçó. Cal remarcar que en el teatre, perquè en altres aspectes les vegades que ens han alligonat són innombrables.

Primerament foren els russos en el teatre «Romea». No cal insistir. Oportunament en parlarem. Només afegirem que si bé *L'Oiseau Bleu* era un rus quelcom falsificat, cosa que encertadament s'objectà, no és menys cert que darrera d'aquesta falsificació hom hi podia veure lo genuinament popular de l'ànima russa. Al cap i al fi, era lo important.

Avui és la *Troupe Portugalia*, al «Goya». No és pas que la *Troupe* sigui una exuberància de luxe i d'art, no. Al contrari. En aquest aspecte, és cosa força modesta. El valor de la *Troupe Portugalia*, és ben bé un altre. Els portuguesos ens han volgut fer conèixer el seu «folk-lore», que és tant com dir haver volgut descobrir-nos el seu esperit.

Uns aimants de l'art, que han sapigut agermanar l'amor artístic amb l'amor patri, es disposen, comptant tan sols amb els mitjans que la musa popular els hi dona, recórrer el món sencer.

Un quadret de trama més que senzilla innocent, ens permet fruir les incomparables bel·leses que sempre té una cançó popular i molt més quan són un nombre crescut de cançons acompanyades de balls dignes d'admiració pel seu tipisme. Demés d'això un concert vocal, un altre de guitarra i sempre sense apartar-se de l'objecte perseguit, o sigui lo que ja hem dit abans, fer conèixer la cançó popular portuguesa.

No és això una lliçó? Ho és i definitiva, perquè tota aquesta senzillesa triomfa plenament, el públic ho escolta i aplaudeix de bon grat. No exigeix, no analitza; resta subjugat per lo que pot més que res, per la veritat del sentiment.

I els que fan això, son russos i portuguesos. I demà seran uns altres, perquè només cal decidir-se, perquè tota nacionalitat ho és un tresor de «folk-lore». Cal tan sols ensenyar-lo aquest tresor.

Catalunya també el té el seu tresor folk-lòric i és un dels més rics. Però Catalunya s'accontenta sapi-

guent-se rica i anant malvestida. No volo no la volen fer lluir.

Veient aquesta exhibició de quadros russos i portuguesos, qui és que no pensa amb lo que fóra l'esceñificació de tanta cançoneta popular catalana, d'una encisor tan meravellosa que la fa apta per a guanyar el cor del públic que sigui? Nosaltres hiensem. Tenim la missió clara de lo que fóra unir la plàstica a la cançó. El fruim ja l'èxit d'unes vetllades a base de tantes o quantes cançons de les més populars, de les més senzilles, presentada de tal manera que donguessin verament la sensació de la terra a que pertanyen. Fora un enfilall de sospirs de l'ànima catalana que's filtrarien arreu i ens donarien a conèixer.

I fóra fer Pàtria. Es clar que no aquella pàtria del cos electoral, ni de l'illament, ni de l'odi. Fóra fer pàtria, fer conèixer a la pàtria per mitjà de l'art.

La cançoneta humil, de ciutat en ciutat, aniria escampant el nom de Catalunya. Ningú es negaria a rebre-la perquè a tothom parlaria al cor.

Però an aquí no tenim aquests amics de Portugal que saben quina és la manera de fer pàtria. I quan els tenim, i quan els tenim si alguna vegada els hem tingut, ells no han tingut al públic. Encara que an aquí sempre es parteix d'un fals concepte. Tenim por de lo que fem i per a estar més segurs, volem triomfar a casa. No és això. Cal triomfar a fora i després reposar a casa.

Nosaltres també ho diem que fem pàtria. I ho sabem nosaltres que en tenim de pàtria, que som fills de Catalunya i que Catalunya és una i sola. Però dissor-

tadament, el món, si alguna vegada cerca en el mapa a Barcelona, cerca a la capital de «província».

No ens cap el més petit dubte. El nostre clam caurà en el buit. Certa vegada ens deia un amic: «Hi ha terres que són cèlebres pels seus formatges; altres ho són pels seus teixits». Tenia raó.

J. NAVARRO COSTABELLA

Melons

Hi han Sants que porten verdures, llegums o fruites, segons: com dintre aquest mes, no falla que «Per Sant Jaume, melons».

Mes jo dic que aquest adagi el trobo improp i estrany; perquè de *melons* a Espanya n'és temporada tot l'any.

PEPET DEL CARRIL

CONVALESCENCIA

—Em sembla que fins les crosses em fan figal!

La maledicència ha fet d'aquest animaló l'heroi del mes. Pel juliol, no sabem perquè, no es pot menjar cargols. Nosaltres comprenem perfectament que no es puguin menjar ostres, perquè no n'hi han, perquè s'han mort amb la calor, però cargols? Apa, home, que's pensa que venim de fora?

El cargol és un dels animals més simpàtics que cria la terra. No enraona—com el lloro i l'home, i, per lo tant no amoina,—no roba—com la garsa, la guilla, i l'home,—és senzill, silenciós, vegetarià, amic de la naturalesa i de les excursions,—quan s'està quiet és que dintre la closca, dorm,—honest, reposat, un xic romàntic, ja que li plau, com a tots els romàntics, *que en el mundo han sido*, el misteri de la nit. I ademés de que és un animal que t'el pots menjar com te dongui la gana: a la patarrellada, amb suc i en sec o sigui sense suc, amb tomaquet i sense, amb arrós o sol, i fins a la vinagreta, com que no és ni carn ni peix, com que és de goma aràbiga, un cop mort, s'en fan caramels, lliga-cames, gometes higièniques, etcètera, etc. En aquests etcèteres poseu-hi lo que volgueu, perquè un cargol serveix per a tot.

Fins té banyes, com els bous de *lidia*, encara que un xic més grosses, i com alguns marits.

I fins té desgràcia: la de que un altre animal, la dona, li vol pendre la representació del mes, ja que's liu:

«Pel juliol
ni dona ni cargol».

Escorrent el bulto

En una de les vies més concorregudes i de més tràfec d'aquesta capital, tingué lloc un succés que si no fos que hom no està per a bromes en les actuals circumstàncies em faria un tip de riure per lo que toca a la part còmica que enclou aital fet descarat.

Cert tipus, d'aspecte antipàtic i repugnant, detura a un jove vestit i d'aspecte decent. Tot baix baixet

li diu a cau d'orella:—Dongui'm immediatament la cartera, el rellotge i tots els calés que porti.—L'atracat que ni menys sap lo que li passa, resta com alellat i amb la gargamella nuada sense poder articular ni un mot. Aprofitant-se el lladregot de l'estupefacció a l'ensem que mostra la boqueta mortífera d'una «Star», ell mateix li treu la cartera de la butxaca, el rellotge i els calés, dient a l'atracat, després de consumat l'acte inaudit:—Ara ja pot continuar el seu camí; emperò muts i a la gàbia, eh? De lo contrari ja sap lo que li toca.—La víctima, més astorada que mai, es posà a córrer com un esperitat. Aleshores l'atracador, que se les pensa totes com tots, se li va ocórrer cridar: —Agafeu-lo.—Posat el públic en moviment cridà l'atenció de la policia i aquesta el detingué *incontinenti*. No oposant-hi la menor resistència ni tentant-hi la més insignificant protesta, tothom el considerà culpable, dient: Mateu-lo! Fou lligat com un Crist i arreat a la Delegació fins que posat en clar tan estrany com lamentable equívoc, fou posat en llibertat.

I en mig de la confusió,
victoriós amb el botí
el criminal s'esmunyí
entonant una cançó.

DIÀLEG EMPALAGÓS

- Què s'en sap del llegat Massana?
- De quin llegat?
- Del que va deixar a l'Ajuntament per a la fundació d'una càtedra d'art català.
- Ni una paraula.
- I de les nombroses caixes d'indumentària i altres futeses artístiques que va deixar per al nostre Museu?
- No en sé res tampoc.
- Doncs, qui és que en pot saber alguna cosa?
- Potser el Nunci.
- Això d'En Massana em recorda que el *Palau Municipal de Belles Arts*, està convertint-se en *Museu d'Art Modern*.
- Vostè bé sabrà quan s'inaugura, no?
- Jo? No pas per ara.
- Però bé m'indicarà qui pot dir-m'ho.
- Això, sí, En Batlle.
- El Marquès d'Alella?
- No, home; l'Estevet.
- I ara?
- L'Estevet Batlle, que té d'ésser el seu Director.
- Aquell que pintava i retallava als pintors, de passada?
- El mateix.
- Caram! Si que ha fet forrolla!
- Escolti; i el *Museu del Teatre*, on el posaran?
- No ho sé. Per ara segueix rellogat al *Palau de Belles Arts*.

TRAGEDIA DE CIRC

—Si no em promets fer bondat i no enganyar-me mai més, deixo
que't trenquis la closca en mig de la pista!

- No li tenien de bastir un edifici exprofés?
—Crec que sí.
—No el deuen pas haver començat?
—Crec que no.
—Ni sap on pensen bastir-lo?
—Ni paraula.
—Sí que està poc enterat!
—Què vol fer-hi! Els *crítics* són així. No saben res de res.
—Dius que En Mir i Trinxet ha pintat el menjador d'una casa de senyors?
—Es veritat.
—S'ha tornat pintor de parets? Ai, pobret!
—Res d'això: ell segueix pintant teles virolades i vibracionistes, al costat de la dona.
—Oh! Ja ho entenc: li hauran encarregat un *paravent*.
—Res de paravents. Quatre panys de paret com quatre catedrals.
—M'agradaria veure'ls.
—I a mí també.
—Que el molesto fent-li tantes preguntes?
—No, senyora, no.
—Jo, sap, soc una gran aficionada a la pintura.
—Ho suposo.
—I una llegidora de vostè.
—Tantes mercès.
—No hi ha de què donar-les. M'agrada tant enterar-me de les coses d'art! Escolti.
—Digui.
—No coneixeria pas cap pintor que em fes el retrat de franc? Jo ja li compraria alguna coseta.
—Ara son tots fora de Barcelona.
—Ja ho suposo, però a l'hivern.
—Ui! A l'hivern, no en tenen poca de feina!

Pallassada

Rich es deia un pallasso, cèlebre gimnasta de Londres.

Sortint un dia del circ, agafà un cotxe de punt i digué al cotxer que el portés a la taverna del Sol.

Al ésser davant, i veient Rich oberta una finestra del pis més baix, s'hi enfilà d'un salt des del cotxe.

Baixa el cotxer, obra la portella, troba el vehicle desocupat i comença a llençar pestes contra els estafadors.

Sense parar de renegar tornà a pujar, però abans de que arrenqués, Rich tornà a saltar dintre del cotxe.

El deixa caminar una mica, i per fi el crida dient:

—Ep! que no anem bé. Et deixes la taverna endarrera. Què significa això?

El cotxer el mirà estranyat i ple de canguelis i el tornà a portar a la taverna.

Baixa Rich, li allarga una moneda, i el cotxer li diu:

—No sé que hi veus! No vull diners dels dimonis del infern. Per la senyal de la creu! No em condemno!

I cridant com un esperitat, fujetejà els cavalls i se'n anà satisfet d'haver-se lliurat tan bé de les grapes del diable.

No podem sortir de vagues: quan se'n acaba una se'n comença una altra; finida la dels transports s'inicia la del personal de Banca i Borsa, que pot portar una greu pertorbació a tot Espanya.
—I la del Metropolità que va començar el mes de febrer?
—Bona, gràcies.

No hi ha res que reconforti tant com veure com el poble es preocupa de tot allò que deuria preocupar als que ens des-governen.

Això hem pensat al enterar-nos que s'està preparant a Berga una Exposició Provincial d'Agricultura, Indústria i Arts.

Per això són catalans
els simpàtics bergadans

Fundar un «Casal Català» a qualsevol país estranger i amic, és cosa digna de tots els bons patriotes, però fundar-ne un a Madrid com han fet ara uns bons catalans exilats, és digne de fills de la nostra terra i de valents.

TRISTES REFLEXIONS

—Ja ho veus, Pau, després de tant sacrifici tot està igual, o pitjor: tot empenyat. Nosaltres més malament que mai i ells anant tirant de la rifeta.

L'Ajuntament es proposa invertir una milionada en ajudar a les empreses que volen construir cases barates.

No hi ha res que dir, mentre les cases projectades que representen un grapat de centes habitacions, resultin barates per als llogaters, car molt bé podria succeir que ho resultessin només per a les empreses constructorss.

No val a badar a Barcelona.

Això és l'acabóse. No en tenim prou en veure-ho tot al revés que fins l'actuació dels homes traspassa la ratlla de la naturalitat.

Tenim militars... militars, polítics *chulos*, toreros governadors, tanoques diputats i altres incongruències per l'estil. Però el que no teníem i ja tenim era un humorista que parlés seriament de les coses d'Espanya com ha fet el xistós Lluís de Tapia.

No hi ha dia que no hi hagin algunes víctimes de les mossegades dels gossos rabiosos.

Són casos molts deplorables i molt corrents en el temps calurosos, car la hidrofòbia prové de la manca d'aigua per a que els cans puguin aplacar la sed.

Nosaltres proposem al Municipi la implantació d'uns abeuradors públics pels gossos vagabundes.

D'ençà que ha corregut la vella nova de que els Soviets protegien molts periòdics, molts d'aquí i que fins ara eren de la «sopa» han obtat per decantar-se cap els rubles fàcils. La pesseta va fent-se massa difícil.

Llegim:

«Alarma en la calle Conde del Asalto».

No és veritat: l'escenògraf Alarma estava pintant en el seu taller. Les coses cal dir-les tal com són.

Respostes pagades

Feliu Dedeu: Anirà. No deixi d'enviar i si pot ésser coses més genuïnament ciutadanes o catalanes.—Joan Pascual: Encara que'l ram rodat ja roda, n'aprofitarem alguns.—Tià: Amb molt gust mirarem d'aprofitar-ho. Vostè i En Miquel Ribalta són els dos col·laboradors més bons calígrafs de la casa.—Noviet: Aquí, a L'ESQUELLA, és En F. d'E., pseudònim que usa quan està de broma; a *La Campana* és En F. C. o el seu propi nom que usa sempre per a dir les veritats; el pseudònim que usa a fora en els seus articles galants, mai l'ha usat per al nostre públic. Aquí el tenim quan riu o quan plora, mai quan va de *picos pardos*.—P. del Haro: Doncs,

Ara que ja és casat
no sigui rúfol,
no sigui rúfol;
ara que ja és casat
volem que enviï
—si no és Catúfol—
bones contalles
del nou estat.—

M. Grané Civil: Deixi per uns moments el garlopí, i enviï quelcom parit en aquell arcàic recó del carrer de les Parres.—Angellesco: Anirà.—Miquel d'Herbach: Sortirà a la primera ocasió.—Angel Escó: Procura fer-ho tot més xiroi.—V. Rafart Marí: Celebrem que fos sense mala intenció i tal com ens pensàrem de primer entuvi. Ja sap que sempre l'hem considerat i esperem seguirà enviant.—Malleu: Es massa llarg.—V. R.: No ens acaba de satisfer.—XX: Massa tètric. Vostè diu: «Misèria és el divendres», però cregui que més *misèria* és el dissabte sense cobrar la setmanada.—Xurripampi: Molt bé.

A. D. FILIDOR

Análisis del juego de Ajedrez

UN TOMO:

Ptas. 3'50

CAROLINA GÓMEZ DEL VALLE

Juanita la perfecta cocinera

UN TOMO:

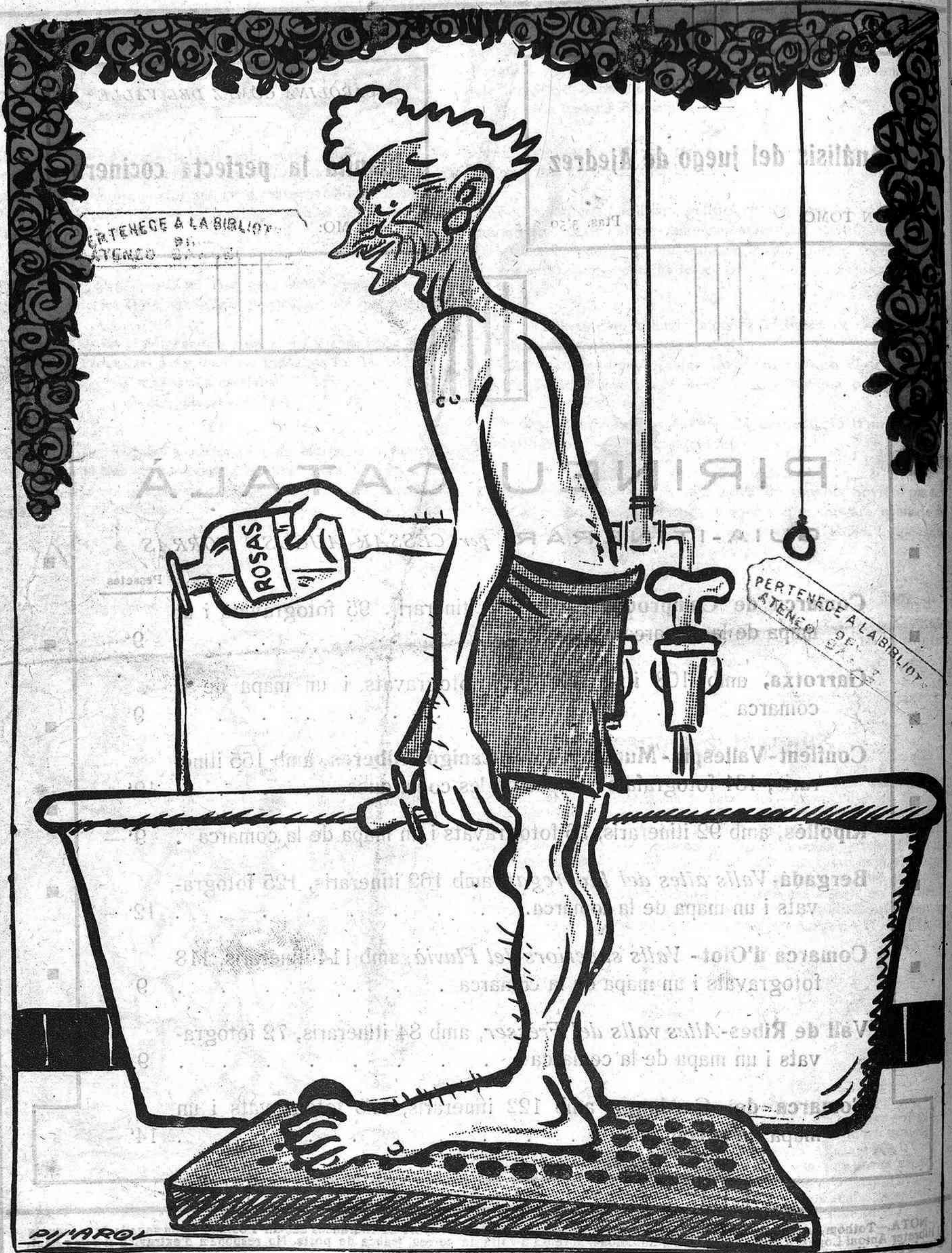
Ptas. 2'40

PIRINEU CATALÀ

GUIA-ITINERARI per CÈSSAR AUGUST TORRAS

	Pessetes
Comarca de Camprodón, amb 100 itineraris, 95 fotogravats i un mapa de la comarca	9' —
Garrotxa, amb 108 itineraris, 108 fotogravats i un mapa de la comarca	9' —
Conflent-Vallespir - Muntanyes del Canigó - Alberes, amb 155 itineraris, 131 fotografats i mapes de les comarques	12' —
Ripollés, amb 92 itineraris, 76 fotogravats i un mapa de la comarca	9' —
Bergadà-Valls altes del Llobregat, amb 162 itineraris, 125 fotogravats i un mapa de la comarca.	12' —
Comarca d'Olot - Valls superiors del Fluvià, amb 114 itineraris, 118 fotogravats i un mapa de la comarca	9' —
Vall de Ribes-Altes valls del Frèsser, amb 84 itineraris, 72 fotogravats i un mapa de la comarca	9' —
Comarca del Cardener, amb 122 itineraris, 173 fotogravats i un mapa de la comarca	14' —

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaltes.

DESPRES DE LA VAGA

El nostre Sanxo Portela banyant-se en aigua de roses